

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 161-1919)

Originalt emne

Arbejderforhold

Arbejderforhold/Arbejderforhold i Almindelighed

Foreninger

Foreninger/Fagforeninger

Lønninger

Lønninger/Dyrtidstillæg, Reguleringstillæg

Lønninger/Lønninger i Almindelighed

Rets- og Politivæsen

Rets- og Politivæsen/Ting- og Arresthusets Personale

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 12. juni 1919](#)
- 2) [Byrådsmødet den 3. juli 1919](#)
- 3) [Byrådsmødet den 12. august 1919](#)
- 4) [Byrådsmødet den 11. september 1919](#)
- 5) [Byrådsmødet den 27. november 1919](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 12. juni 1919 - side 7

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 161-1919)

Andragende fra forskellige kommunale Funktionærforeninger angaaende Udbetalingen af Løn- og Dyrtidstillæg m. m.

Fra Lønudvalget forelaa følgende Indstilling: "Lønudvalget kan ikke anbefale, at der foretages videre, end at man efter Samraad med Kasse- og Regnskabsudvalget Dags Dato har anmodet de forskellige Udvalg om, at den pr. 1. Juli d. A. forfaldne Dyrtidshjælp udbetales snarest muligt og senest i Løbet af den kommende Uge."

Møller forelagde Sagen. Den kommunale Forening havde andraget om at faa Dyrtidstillægget udbetalt nu i Stedet for i. Juli Lønudvalget var gaaet ind herpaa og havde faaet Tilslutning fra Borgmesteren og Kasseudvalget. Desuden andrages der om at faa en midlertidig Forhøjelse, og der henvistes til, at Københavns Kommune havde bevilget en saadan Det var rigtigt; men det var ogsaa den eneste Kommune, som havde gjort det, og hertil var at bemærke, at Københavns Lønregulativ var fra 1913, medens Aarhus var fra 1916. Frederiksberg Kommune var ogsaa bag efter Aarhus for de lavere Klassers Vedkommende, idet Tillægget der kun var 25 % medens det i Aarhus var 25-40 %. Tillige maatte man huske paa, at den nuværende Overenskomst var gældende for 1919, og det var altid kedeligt at bryde en saadan; der var vist heller ikke sket nogen Ændring i Prisniveauet i det forløbne halve Aar. Hvis Forholdene ikke bedredes, kunde det muligvis blive nødvendigt at udbetale Dyrtidstillæg for et 5te Kvartal; men det maatte undersøges senere. Der skulde ogsaa laves et nyt Lønregulativ; men Udvalget ønskede først at se Statens Lønningslov for at have en Rettesnor. Endelig androges der om en Sommerferie paa 14 Dage. Men dette fandtes ikke i nogen anden Kommune, og før man kunde gaa med dertil, maatte det undersøges, hvor meget det vilde koste.

Christensen udtalte, at Grunden til den tidligere Udbetaling egentlig ikke skyldtes nogen Forskydning af Prisniveauet; men man havde fulgt Eksemplet fra Staten, som havde skudt sine Udbetalinger en Maaned frem. Naar Københavns Kommune kun gav 25 % + Dyrtidstillæg, var Stillingen der vist ikke bedre end i Aarhus, selv efter den sidste Forhøjelse. Men det blev sikkert alligevel nødvendigt at regne med 1 à 2 Kvartalsudbetalinger mere i dette Aar, i hvert Fald for de lavest lønnedes Vedkommende. Hvad de højere lønnede angik, var det jo først i dette Aar, at de havde faaet et Tillæg af 25 %"; men ved Ændringen af Lønregulativet maatte man vist op paa betydelig højere Lønninger for de ledende i Kommunens Tjeneste, ellers vilde de sikkert forlade Byen. Taleren vilde anbefale Udvalgets Indstilling,

Indstillingen vedtoges.

Uddrag fra byrådsmødet den 3. juli 1919 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 161-1919)

Indstilling fra Lønudvalget om Bevilling af et Supplements-Dyrtidstillæg til Kommunens Funktionærer.

Følgende Indstilling forelaa:

"Dyrtidshjælpen, som forfalder den 1. Oktober d. A., udbetales den 15. Juli, dog at Dyrtidshjælpen for dette Kvartal forhøjes til 150 Kr. for gifte med Bibeholdelse af det sædvanlige Børnetillæg, og til 90 Kr. for ugifte.

Endvidere har Lønudvalget givet Løfte om

i Dagene omkring d. 1. August d. A., til hvilken Tid Statens Lønreform formentlig foreligger, at afholde et Møde med de kommunale Foreningers Forhandlingsudvalg angaaende Lønnen for 1919."

Møller gennemgik Forslaget og udtalte, at det sikkert vilde blive nødvendigt at gaa endnu videre, naar Statens Lønreform forelaa. Udvalget havde forhandlet med Foreningerne, og der var nogen Utilfredshed med Aarhus Kommune, idet der blev hævdet, at den var bagefter flere andre m. H. t. Lønninger. For et Par Aar siden var den nærmest foran, men siden havde flere Kommuner efterhaanden bevilget større Beløb. Der var næppe andet at gøre end at gaa til at lave et nyt Lønregulativ, selv om det vilde blive et meget betydeligt Arbejde.

Indstillingen vedtoges.

Uddrag fra byrådsmødet den 12. august 1919 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 161-1919)

Forslag fra Lønudvalget angaaende ekstraordinært Løntillæg til Kommunens Funktionærer

og Arbejdere.

Følgende Indstilling forelaa:

"Efter at Kommunens Funktionærer og Arbejdere har erklæret Strejke fra Qaars Morgen Kl. 6, har Lønudvalget i et Møde Dags Formiddag med Funktionærernes og Arbejdernes Forhandlingsudvalg, under Forbehold af Byraadets Approbation, indgaaet paa følgende Overenskomst:

1) Samtlige Funktionærer og Arbejdere under Lønregulativet, samt faste timelønnede Haandværkere og Arbejdsmænd udbetales et ekstraordinært Løntillæg, der beregnes i Forhold til de paagældendes Lønning den 1. August 1919 efter følgende Skala:

For ansatte, hvis Lønning beregnet for et helt Aar er:

1000-1999 Kr..... 540 Kr.

2000-2399" 570"

2400-2899" 600"

2900-3399" 630"

3400-3899" 660"

3900-4399" 690"

4400-4899" 720"

4900 -5399" 750"

5400-6399" 780"

6400-7399" 810"

7400 eller derover..... 840"

Fra fornævnte Udbetalinger fradrages saa vel for gifte som for ugifte 175 Kr (Gennemsnitsbeløbet af det i Juli udbetalte Dyrtidstillæg), for Funktionærer, som har erholdt Dyrtidstillæg.

Løntillæget udbetales med Halvdelen snarest og senest inden Udgangen af August og Halvdelen i September.

Som Lønnen regnes kun Grundløn og Alderstillæg, men ikke andre Tillæg, saaledes ikke

midlertidigt Lønningstillæg eller Dyrtidstillæg. Eksempel: 1 Funktionær, hvis Aarsløn den 1. August er 1700 Kr. udbetales følgende Løntillæg: 540 Kroner - 175 = 365 Kroner, der udbetales med 182 Kroner 50 Øre i August og 182 Kr. 50 Øre i September.

Funktionærer, hvis Løn delvis består i Kost og Logi, samt, som før nævnt, andre ansatte, som ikke er optaget i Lønregulativet eller har fast Ansættelse, kunne ikke komme i Betragtning ved Udbetaling af Løntillæget, dog er der givet Forhandlingsudvalget Løfte om, at Portørerne ved Kommunehospitalet og Kirkegaardsopsynets Lønforhold skal blive taget op til Behandling snarest muligt, efter at de respektive Udvalg har afgivet Erklæring i Sagen.

Lønudvalget udbeder sig Byraadets Bemyndigelse til efter Indstilling fra de paagældende Udvalg at afgøre alle eventuelle Tvivlsspørgsmaal.

2) Kommunens løse Arbejdere gives Løfte om en Forhandling, angaaende deres Lønforhold inden 14 Dage fra Dato.

3) Lønregulativet for Kommunens Embeds- og Bestillingsmænd og Overenskomsterne for Kommunens Haandværkere og Arbejdsmænd revideres snarest muligt, og der gives samme tilbagevirkende Kraft fra 1. Oktober, saafremt Revisionen ikke er tilendebragt inden nævnte Dato.

4) Faste timelønnede Arbejdere udbetales Løn for de Timer, de har gaaet ledige under Strejken."

Formanden: Dagsordenen for Mødet i Dag er en Beretning fra Lønudvalget om den Situation, der er skabt ved, at samtlige kommunale Funktionærer uden Opsigelse har forladt deres Arbejde.

Jeg giver hermed Ordet til Lønud valgets Formand.

Møller: Jeg maa begynde med at give Byraadet en Undskyldning for, at Lønudvalget foranlediger et saadant ekstraordinært Møde saa pludselig indkaldt, og yderligere maa jeg sige, at den Indstilling, som lige er lavet, ikke har kunnet ligge fremme, for at Byraadets Medlemmer kunde sætte sig ind deri. Jeg skal senere oplæse Indstillingen.

Efter hvad der er passeret, vil det være nødvendigt, at jeg giver et kort Referat af, hvorledes Stillingen har været, og hvad der har foranlediget denne to Dages Strejke. Det kunde se ud til, at Lønudvalget udelukkende bærer Skylden for Strejken ; jeg mener derfor, at det maa

være rigtigt, at jeg nævner de vigtigste Datoer, vi har haft Møde, og hvad Forhandlingerne der har drejet sig om.

Jeg vil da først gøre opmærksom paa, at Lønudvalget sammen med det nedsatte Forhandlingsudvalg for Funktionærerne sidst i Juni havde et Møde, hvor vi blev enige om, at det vedtagne Dyrtidstillæg for Juli Kvartal skulde udbetales straks, og Dyrtidstillæget pr. 1. Oktober skulde udbetales den 15. Juli. Tillæget blev den Gang noget forhøjet, idet der som Minimum blev sat 150 Kr., hvortil kom Børnetillæg, saa at det kunde gaa op til 200-225 Kr.. Vi blev ved dette Møde tillige enige om, at der senere skulde forhandles om et ekstraordinært Løntillæg, men først efter at Staten havde forelagt sit Forslag om overordentlig Løntillæg for Statens Embedsmænd og Funktionærer. Der blev nævnt forskellige Tider, hvor dette Møde skulde afholdes; men det regnede Lønudvalget egentlig ikke saa nøje mod, idet der blev udtalt, at man kunde vente, indtil Staten havde forelagt sit Forslag om Løntillæg for August-September. Det vardengang min Overbevisning, at dette Forslag vilde blive forelagt først i Juli Maaned, og under Forudsætning af, at det skete, mente jeg ikke, der var noget i Vejen for, at vi kunde optage en Forhandling omkring 1. August. Imidlertid blev, som de Herrer sikkert ved, Ministeriets Forslag ikke forelagt før 22. Juli, altsaa 3 Uger senere end ventet, og vedtaget i Folketinget den 28. Juli. Da det omtalte Møde ikke blev indvarslet, blev der den 2. August afsendt et Brev fra Forhandlingsudvalget til Lønudvalget, og Brevet kom til mig den 4. August. Jeg skulde imidlertid rejse i nogle Dage, og der blev derfor ikke gjort videre ved denne Sag, idet jeg gik ud fra, at nogle Dage fra eller til i Realiteten ikke betød noget, Byraadet havde desuden Sommerferie, og skulde ikke have Møde før den 21. August, og jeg regnede da med, at Mødet med Forhandlingsudvalget skulde afholdes saa betids, at Lønforslaget kunde forelægges for Byraadet den 21. August. Den 7. August kom Formanden for Forhandlingsudvalget op til mig, og vi havde en længere Samtale. Et enkelt Blad har villet give det Udseende af, at jeg havde været for fornem til at tale med ham. Jeg har ikke vist nogen Fornemhed; jeg gjorde vedkommende opmærksom paa, at jeg havde tænkt at indkalde til et Møde Lørdag den 16. August med Dagsorden: Forhandling om ekstraordinært Løntillæg, og jeg gjorde opmærksom paa, at der var to af Lønudvalgets Medlemmer fraværende. Jeg meddelte endvidere, at jeg forudsatte, at Statens Forslag om ekstraordinært Løntillæg muligvis blev lagt til Grund for vort Forslag. Formanden for Udvalget udtalte sig ikke om, at der var noget forkert i dette, men sagde, at han vilde referere de faldne Udtalelser for Forhandlingsudvalget, der skulde have Møde samme Dag.

Jeg mente saa, at denne Sag var i bedste Orden, og at der ikke vilde ske noget. Men efter at Funktionærerne havde haft Møde den 7. August, fik jeg et Brev sent Torsdag Aften, hvori meddeltes, at man havde vedtaget at nedlægge Arbejdet fra Mandag Morgen, hvis der ikke blev Møde om Sagen Fredag eller Lørdag. Samtidig dermed indkaldte jeg til det Lønudvalgs møde, som før er omtalt, og jeg maatte gaa ud fra, at da de faa Dage ikke forandrede noget som helst i Realiteterne, kunde man ikke have noget imod dette. Imidlertid fik jeg, efter at Forhandlingsudvalget havde faaet Indbydelse til at deltage i Lønudvalgets Møde, atter Brev Fredag Aften, hvori man meddelte mig, at man uanset denne Indbydelse maatte fastholde, at man vilde etablere Strejke Mandag Morgen Kl. 6. Om Lørdagen var jeg syg, og der blev ikke denne Dag gjort noget, og jeg følte mig ogsaa i min Naivitet overbevist om, at maanedslønnede, faste Folk ikke saaledes pludselig vilde nedlægge Arbejdet; det var noget saa usædvanligt, at jeg slet ikke kunde tænke mig, at det vilde blive Tilfældet. Imidlertid holdt Funktionærerne et Møde Lørdag Aften, og de skrev saa til Borgmesteren, at de havde vedtaget at nedlægge Arbejdet Mandag Morgen. Da saa de to Medlemmer af Lønudvalget kom hjem om Mandagen, indkaldte jeg straks til et Møde, hvor vi forhandlede om Situationen. Efter at vi havde forhandlet et Par Timer om Sagen, telefonerede vi til Amaliegades Forsamlingshus, hvor Funktionærernes Udvalg var samlet, og sagde, at vi var beredt til at forhandle med dem om det ekstraordinære Løntillæg. Der blev svaret ret kort, at de ønskede ikke nogen Forhandling med os, men hvis vi vilde forhandle med dem, kunde de maaske være til Tjeneste. Derefter blev der sagt os, at man ikke kunde holde Møde om Mandagen, da der var en Mand i København, som skulde med til Mødet, hvorfor Udvalget ikke kunde deltage heri før Tirsdag. Mødet har derfor maattet vente til i Dag.

Jeg sagde før, og det er min Mening, at Arbejdsnedlæggelsen er en fuldkommen ulovlig Strejke, i Strid med alle Retsregler. Det har aldrig tidligere været Kotume, at maanedslønnede, fast ansatte Folk pludselig kunde nedlægge Arbejdet. Jeg ved ikke, hvad Borgerskabet egentlig har tænkt om dette Forhold; men efter hvad jeg har forstaaet, har baade Borgerskabet og Pressen i Almindelig været enige om, at det var et ret usædvanligt Skridt, som man ikke burde foretage, og som kun kunde kaldes ulovligt. Nu vil jeg gerne spørge her: Hvad tror man, at de maanedslønnede Folk vilde have sagt, hvis man havde sendt Bud til dem nogle Dage i Forvejen og meddelt dem, at nu skulde de ikke komme mere, nu var de afskedigede ! Det er ganske givet, at hver enkelt vilde have sagt: Det er ulovligt. Vi er engagerede saaledes, at vi har mindst tre Maaneders Opsigelse, og vi maa

forlange Løn for de tre Maaneder og tillige Pension, idet vi er afskediget uden Grund. Der maa være et fast Grundlag for Afskedigelse ! - Men det samme maatte vel være Tilfældet set fra Kommunens Side. Det har dog tidligere været saaledes, at hvad der var Ret for den ene Part, maatte ogsaa være det for den anden; men saaledes som Forholdet har udviklet sig, synes det ikke rigtig at være Tilfældet Efter hvad der saaledes er foregaaet, er det noget vanskeligt at have den fornødne Tillid til de Folk, som man tidligere har haft god Tillid til og ikke Anledning til at mistro eller tænke om, at de pludselig vilde forlade deres Stillinger. Der har ganske vist tidligere været en Strejke paa Gasværket, men den var knap af den Beskaffenhed, og i hvert Fald var ingen af de maanedslønnede med, Naar vi nu ser paa, hvem der har været med i Strejken, ser det underligt ud, at det er gaaet helt op til 6. Lønklasse, saa at f. Eks. Fuldmægtige o. l. har været med; de har naturligvis ment, at der ikke var noget i Vejen for, at de kunde, følge Trop. Men man maa vist paa en eller anden Maade se at komme bort fra dette; der maa ikke være Mulighed for at etablere Strejke paa et saadant givet Tidspunkt. Jeg tror, man burde tage under Overvejelse, om der ikke kunde lovgives paa dette Felt, saa at saadanne ret umotiverede Strejker ikke kan opstaa. Man kan sige, at det nytter ikke, idet Løven er lige saa god nu med de 3 Maaneders Opsigelse; men det har vist sig ikke at være tilstrækkeligt. Det er overhovedet forkert, at der skal kunne laves en Forening, hvorved maanedslønnede Folk kan etablere Strejke; man bliver vist i Fremtiden nødt til at have bestemte Aftaler imod at træde ind i denne Forening. Man siger: Lov er Lov og Lov skal holdes ! Men det bar ikke været Tilfældet her. Det, der forundrer mig mest, er, at Politiet samtidig erklærer, at man der ogsaa var enige om at nedlægge Arbejdet, hvis der ikke kom en Overenskomst, og der blev endvidere tilføjet, hvad jeg dog vægrer mig ved at tro, at selv Poliitiassistenten vilde være med ogsaa. Jeg ved ikke, om det er rigtigt, men det blev i hvert Fald sagt.

Som jeg før nævnte, var der vistnok baade i Borgerskabet og Pressen i Almindelighed Enighed om at fordømme saadanne Strejker. Men jeg vil dog sige, at et enkelt Blad her i Byen har taget Parti for Strejken, og dette Blad plejer ellers ved alle Lejligheder at tale stærkt imod Strejker, ja undertiden endogsaa ret haardt imod det, man kalder ulovlige Strejker. Her synes Bladet næsten at have animeret til Strejke, idet det stadig har villet gaa ud fra, at det var Lønudvalgets, i Særdeleshed min Skyld, og at jeg maatte bringe denne Strejke til Afslutning. Bladet skrev en hel Del andet, som udtrykkelig viser, at det har ment, at denne Strejke var ganske naturlig og lige til. Jeg tror ikke, at Bladet i dette Tilfælde taler paa Borgerskabets Vegne; for der er næppe mange, der vil sige, at denne Strejke er lovlig

og lige til. Iøvrigt beklager jeg, at dette Blad har taget en saadan Stilling, idet jeg tidligere godt kunde være enig med Bladet. Da der f. Eks. var tale om en 8 Timers Arbejdsdag, og jeg mente, at dette Forslag kom for tidligt frem, da var Bladet meget enig med mig. Ligeledes har Bladet før hævdet den Opfattelse, at privat Initiativ og Drift var bedre end kommunal Drift. Men nu hævder det, at Kommunen straks bør overtage Sporvejene, og det paa en Tid, hvor Selskabet selv kan bestemme, om det i det hele taget vil overlade os dem, og paa en Tid, hvor Materiellet koster tre Gange saa meget som under normale Forhold. Vi købte ligeledes Marienlyst og flere Grunde, og Bladet har ment, at vi lige saa godt kunde forære disse Grunde bort. Men hvordan skulde vi saa faa Dækning for de store Udgifter, som forestaa? Alene det Forslag, som jeg skal forelægge her, viser, at der skal store Indtægter til, for at Kommunen kan vedblive at bestride Udgifterne.

Jeg skal senere tillade mig at fremkomme med nogle Tal, som viser, at Aarhus Kommune ikke betaler daarligere end f. Eks. Staten, ja endog er forud for de Lønninger, som Staten har optaget efter Forslag af den store Lønningskommission som gældende fra 1. Oktober 1919.

Vi har nu i Dag forhandlet med Forhandlingsudvalget fra Kl. 9 til 12 ½ og blev endelig enige om en Overenskomst. Jeg vil sige, at for mit Vedkommende havde det egentlig ikke hastet saa stærkt; for det er min fulde Overbevisning, at en Kamp vil komme før eller senere, og saa kunde vi lige saa godt have taget den nu. Men det, der bevirkede, at vi ikke godt kunde lade være, var, at man mente at ville gaa saa vidt at sætte Vandværket i Staa, ja endog kunde tænke sig at udvide Strejken til at lade Personalet forlade Sygehusene. Af Hensyn til de syge kunde man ikke forsvare dette, og det er i Virkeligheden det, som har bevirket, at jeg syntes, vi maatte se at finde en Overenskomst, selv om det skulde blive en meget dyr Overenskomst.

Jeg skal tillade mig at oplæse Overenskomsten, saaledes som den er vedtaget, naturligvis under Forbehold af Byraadets Godkendelse, og skal dertil knytte enkelte Bemærkninger. (Overenskomsten oplæses).

Skalaen er den samme som gælder i Statens Forslag om overordentlig Løn- og Pensionstillæg. Angaaende Dyrtidstillæget er der enkelte Funktionærer, som ikke har erholdt noget saadant, og for dem skal der altsaa ikke fradrages noget. Angaaende de udenfor Lønregulativet ansatte, mente man, at vi skulde forhandle om en hel Del af disse Folk ogsaa, f. Eks. dem, der er ansat under Kirkegaardsbestyrelsen, ved Hospitalerne osv.

Vi erklærede dette for umuligt, fordi vi savnede tilstrækkelige Oplysninger om, hvordan disse Folk var ansatte, saa vi kunde ikke komme med en Indstilling paa Maa og Faa, som de andre Udvalg ikke havde været med til. Det samme gælder andre ansatte, ved Forsørgelsesvæsenet, Optagelseshjemmene, Forskønnelsesudvalget osv. Disse forskellige er ikke kommen med her, og dem maa vi senere forhandle om. Men her vil jeg straks paa Lønudvalgets Vegne anmode de respektive Udvalg om at komme med en Indstilling herom til Lønudvalget, og selv om vi ikke ganske kan binde os til en saadan, er det dog ret naturligt, at vi tager videst mulig Hensyn dertil.

Der vil sikkert komme en Del Tvivlsspørgsmaal, da Indstillingen jo er lavet i stor Hast, og man kan ikke løbe til Byraadet, hver Gang der er Tale om, hvorvidt en Mand kan tilkomme noget eller ej. Lønudvalget ønsker derfor Byraadets Bemyndigelse til at afgøre saadanne Spørgsmaal.

Til Punkt 2 vil jeg bemærke, at man i Dag søgte at faa de løse Arbejdere med; men det var der ikke Tid til at drøfte. Det er for Resien ikke tre Maaneder siden, at der blev truffet en Overenskomst med dem, som skulde gælde Aaret ud; Timelønnen blev vist fastsat til 1,25 Kr. Nu ønsker man denne Overenskomst omreguleret, og, vi har lovet at forhandle derom i Løbet af 14 Dage.

Om Punkt 3 vil jeg sige, at det er nødvendigt at lave et nyt Lønregulativ; det er alle enige om. Nu er der Tale om, at det skal være færdigt 1. Oktober. Vi har ganske vist den store Lønningskommissions Forslag at gaa efter; men dette kan ikke i alle Tilfælde lægges til Grund, og i hvert Fald vil det blive et meget stort Arbejde. Aftalen er nu saaledes, at selv om det nye Regulativ ikke bliver færdigt før henad November, skal det have tilbagevirkende Kraft fra 1. Oktober.

Endelig hvad Punkt 4 angaar, saa stillede man bestemt Krav om Betaling for de Timer, der var spildt ved Strejken. Dermed menes ikke Folk, som antages i Dag og gaar i Morgen, men de, som faar udbetalt Løn pr. Uge.

Nu er der det kildne Punkt: Hvad koster det? Det har kun omtrentlig kunne udregnes; men naar man regner med dette Forslag her samt de løse Arbejdere og andre ansatte, er det ikke meget galt, at det gaar op til ½ Million Kr. Det er mange Penge; men saa længe Byen kan skaffe Penge, skal den jo, og naar den ikke kan længere, maa den lade være. Jeg vil dog straks sige, at dette Forslag sprænger Budgettet. De erindrer, at vi i Januar affattede en Overenskomst for 1919, og paa Basis deraf blev Budgettet lagt. Da blev man enige om

de 25 - 40 % samt Dyrtidstillæg og mente dermed, at Sagen var i Orden; men det har den altsaa ikke været. Nu foreligger der altsaa et andet Forslag, og der kommer snart et for de øvrige. Men alt i alt vil det koste ca. ½ Million Kr.

Jeg nævnte før, at Kommunen med delte Forslag mindst var naaet op i Højde med Statens Lønforslag. De lavest lønnede i Byen faar nu 1500 Kr., men regnes alle Tillæg sammen, bliver det ca. 1665 Kr., og det er i hvert Fald lige saa meget, som Levnedsmidlerne er steget efter statistiske Oplysninger. Sammenligner man hermed de lavest lønnede under Staten, f. Eks. Portører og Telegrafarbejdere, vil man se, at de faar 1800 Kr. i Løn, samt Konjunkturtillæg paa 660 Kr., Dyrtidstillæg paa 540 Kr. og Stedstillæg paa 210 Kr., ialt 3210 Kr., altsaa noget lignende, som vi nu betaler de lavest lønnede i Kommunen. Tager vi saa Politiet og regner med de højeste Lønninger, viser det sig, at Statsbetjente faar i Løn 2550 Kr., Konjunkturtillæg 690 Kr., Dyrtidstillæg 540 Kr. og Stedstillæg 210 Kr. Politiet i Aarhus faar paa højeste Løn 2500 Kr., 35 % Løntillæg eller 875 Kr., ca. 900 Kr. i Dyrtidstillæg og endelig nu 425 Kr., ialt 2000 Kr. Med andre Ord: en Politibetjent i Aarhus naar op til en Løn paa 4500 Kr., medens Statsbetjente efter Forslaget kun kan naa til 3990 Kr. Kontorister af 1. Grad i Statens Tjeneste faar en Slutløn paa 2610 Kr., Konjunkturtillæg 690 Kr., Dyrtidstillæg 540 Kr. og Stedstillæg 210 Kr., ialt 4030 Kr. En Kontorassistent her i Aarhus faar paa højeste Løn ialt 5205 Kr., altsaa ca. 1200 Kr. mere end en Kontorist i Statens Tjeneste kan faa. Man kan gaa videre. En Fuldmægtig her i Kommunen faar en Slutløn paa 3400 + 2205 Kr., ialt 5705 Kr., medens en juridisk Kandidat, ansat i Statens 10. Lønklasse, hvor der kun kan ansættes juridiske Kandidater, med alle Tillæg paa højeste Gage faar 5730 Kr., altsaa kun ca. 100 Kr. mere end Kommunens Fuldmægtige, som ikke skal have nogen saadan Eksamen. Jeg mener derfor, at man ikke kan sige, Aarhus By har været karrig. Maaske er enkelte Kommuner, f. Eks. Randers, gaaet noget højere; men et saadant Konkurrenceforhold vil i Længden ikke blive heldigt, for Kommunerne kan i Længden ikke svare dertil. Det kan være rart for Tjenestemændene, og ingen ønsker mere end jeg, at vi kunde give dem meget mere, blot Kommunens finansielle Stilling var saaledes, at vi kunde gøre det, for det skaber selvfølgelig det bedste Forhold og den bedste Arbejdslyst, naar man kan betale en høj Løn. Men man maa tage Hensyn til Kommunens finansielle Stilling. Nu forhøjes Lønnen i Dag, og om en Maaned er den maaske ikke tidssvarende, for Lønningernes Stigning fordyrer absolut Varene.

Jeg skal paa Lønudvalgets Vegne anbefale dette Forslag til Vedtagelse. Jeg er ganske

klar over, at det er en meget stor Udgift for Kommunen, og maaske flere af Byraadets Medlemmer vil sige, at det er ubetænksomt at komme med et saadant Forslag. Men vi har ikke ment at kunne gøre andet i dette Tilfælde. Jeg vil dog meget advare Funktionærene imod fremtidig at lave Strejke, selv om de ikke skulde blive tilfredse med Forholdene. Man kan opsiges sin Stilling, hvis man ønsker det, men det bør være paa lovlig Vis. Eksemplets Magt er stor, og det skulde ikke undre mig, om det kunde blive efterfulgt i andre Kommuner. Men det burde kunne forhindres, at der blev Strejke paa Gasværker, Elektricitetsværker, Sygehuse og Vandværker; det vil jeg meget henstille til alle at tænke meget nøje over i Fremtiden og ikke begynde en saadan Strejke, for den kan aldrig faa Sympati ude i Borgerskabet, og det gavner næppe i det lange Løb.

Jeg skal dermed anbefale Forslaget til Vedtagelse.

Marthin Pedersen: Vi har nu haft Lejlighed til at høre en ny Overenskomst, som foreligger for Byraadet, en Overenskomst mellem Arbejderne i Aarhus Kommune og Byraadets Lønudvalg. Men forud for denne Lønoverenskomst er der gaaet et lille Forspil i Form af den Strejke, ogsaa kaldet den ulovlige Strejke, som har været etableret et Par Dage. Fabrikant Møller udtalte i den Anledning, at der fra forskellige Sider havde været fremsat nogle Udtalelser og Paastande om, at Lønudvalget skulde være Aarsag til, at Strejken kom, og Fabrikanten var saa inde paa en Forklaring, der vel overfor Byraadet skulde dokumentere, at Lønudvalget ikke havde nogen Skyld i denne Strejke. Jeg vil gerne sige som min Opfattelse, at efter den Forklaring fra Hr. Møllers Side har jeg faaet det Indtryk, at Lønudvalget og specielt dets Formand ikke kan sige sig fri for at have været en medvirkende Aarsag i den ulovlige Strejke. Fra Formandens Side blev der nemlig henvist til, at der paa et givet Tidspunkt førtes Forhandlinger mellem Arbejdernes Forhandlingsudvalg og Lønudvalget, og der var givet Løfte om, at en ny Forhandling om den Overenskomst, som vi nu har til Behandling, skulde foretages i Dagene omkring den 1. August. Fabrikant Møller refererede saa, hvordan Dagene omkring den 1. August var forløbne og de forskellige Henvendelser fra Forhandlingsudvalget. Men netop med denne Forklaring for dette Forspil forekommer det mig, at Hr. Møller selv maa anerkende, at Lønudvalget har været en Aarsag til den beklagelige Strejke, der greb saa stærkt ind i alle Forhold. Lønudvalget eller i hvert Fald dets Formand maa siges at have en vis Skyld i, at Strejken er kommen. Nu fortæller Hr. Møller ganske vist, at han var syg, da han fik det sidste Brev, og at Rigsdagsarbejdet i nogen Grad har forhindret ham i at tage Affære. Det er Forklaringer, som ingen kan omstøde, og som jeg ikke nærer Tvivl om; men jeg mener, at

Formanden saa burde have givet Sagen fra sig til andre Medlemmer af Lønudvalget eller til Borgmesteren. . . .

Formanden (ringer) : Jeg maa bede det ærede Medlem om at holde mig udenfor denne Sag!

Marthin Pedersen: Det skal jeg gerne gøre; men jeg ser ikke, at der for Borgmesteren var nogen Anledning til at standse en saadan Udtalelse, for det vilde dog være en naturlig Forretningsgang i Byraadets Sager, naar der kom til at foreligge en saadan Situation.

Nu maa jeg naturligvis indrømme Lønudvalgets Formand, at det Grundlag, som de ønskede Forhandlingerne paa, sikkert ikke har været fremme i det Omfang, som man ønskede, da man gav Tilsagn om et saadant Møde. Men jeg formener saa ogsaa, at der kunde have været taget et Møde paa det Grundlag at henstille til de interesserede Parter, at de afventede nogle Dage eller en Uge, for at man kunde gaa til en Realitetsbehandling af Spørgsmaalet. Hvorvidt det vilde have været tilstrækkeligt til at undgaa Strejken, skal jeg ikke udtale mig om, og det bliver vanskeligt at konstatere nu, da det jo er umuligt at foretage en Prøve i den Retning. Men saavidt jeg har Føling med Arbejderne og Forstaaelse af denne Situation, er det min Opfattelse, at var et Møde kommen i Stand med dette som Grundlag, vilde Strejken næppe være kommen til Udbrud.

Ellers skal jeg iøvrigt ikke komme ind paa Hr. Møllers Forklaring om, hvad der gik forud for Overenskomsten; jeg vil kun fremhæve enkelte Udtalelser, som jeg ikke mener er fuldstændig rigtige, i hvert Fald kan jeg som Medlem af Byraadet ikke underskrive dem. Strejken er altsaa betegnet som en ulovlig Strejke, og for saa vidt maa man vel sige, at det er rigtigt, idet den Opsigelse, som skulde til for at forlade Arbejdet, ikke er fulgt. Men paa den anden Side maa man naturligvis se, at Aarsagen til denne ulovlige Strejke var den, at der ikke blev det omtalte Forhandlingsmøde, og altsaa har den ulovlige Strejke en Forklaring, selv om den ikke er absolut forsvarlig. Jeg hører til de Arbejdere, som ved enhver Lejlighed, hvor jeg har Anledning dertil - og det har jeg ret ofte i min daglige Virksomhed - hævder, at det er urigtigt og uforsvarligt under nogen som helst Form at gaa til en ulovlig Strejke; Arbejderne taber derved deres Magtstilling og tilsætter den Respekt, som Samfundet gerne skulde have overfor dem. Men naturligvis maa man give Arbejderne den Ret, at naar de Løfter, man har givet dem, ikke bliver overholdt, kan der komme et Tidspunkt, hvor Arbejderne maa gribe til Midler, som de under normale Forhold ikke vilde anvende. Endvidere maa man ikke glemme, at vi i lange Tider har levet under ganske

unormale Forhold; saaledes har Folk fra Overklassens Side paa mange Maader i meget stor Udstrækning benyttet disse Tider overfor Arbejderne til at optræde stærkt udbytende og paa en Maade, som ligger langt udenfor det, man i Almindelighed kalder lovligt. Naar man har levet under saadanne Forhold i en Aarrække, maa man forstaa og finde det forklarligt, at der kan komme en Situation som den, vi har været stillet overfor i de sidste Dage, og det havde været det naturligste og rigtigste af Lønudvalget at have sat al Kraft ind paa at undgaa denne Strejke, for saa vilde det sikkert have kunnet ske. Der er henvist til, at Forhandlingerne først kunde ske den 16. August. Nu er de ført den 12. og 13. August, og de kunde sikkert lige saa godt have fundet Sted Lørdag eller Søndag, og saa havde Strejken været undgaaet.

Hr. Møller udtalte saa, at Strejken var ulovlig, og gjorde gældende, at Arbejderne, i hvert Fald de maanedslønnede, ikke vilde finde sig i, hvis man i en vis Periode af deres Arbejdstid uden videre gav dem deres Afsked. Jeg vil hertil sige, at det er for saa vidt rigtigt, og det skulde heller ikke gøres. Men hvis der fra Arbejdsgiverens Side har været berettiget Grundlag for en Afskedigelse udenfor den Frist, der ligger i Opsigelsen, er der ingen Tvivl om, at saa vilde Byraadet hævde sin Ret dertil, og det skal det ogsaa, lige saa vel som jeg har været med til at hævde Berettigelsen for Arbejdsgiverne til at afskedige udenfor den almindelige Frist, naar der er berettiget Grund derfor. Naar derfor Hr. Møller talte om, at hvad der var Ret for den ene Part, maatte ogsaa være det for den anden, saa anerkender jeg det fuldtud; men i dette Tilfælde er det Hr. Møller, der vil holde Retten til sin Part, medens der ikke maa gives nogen Ret for Arbejderne.

Endvidere udtalte Hr. Møller, at det ikke er rigtigt, at maanedslønnede Folk er Medlemmer af Foreninger, der kan gaa til at etablere Strejke. Det er muligvis noget, som Hr. Møller gerne saa opfyldt; men jeg vil sige her, at det lader sig næppe gøre, og jeg ser heller ikke, at maanedslønnede Arbejdere er stillet saadan, at de kan undgaa at være Medlemmer af en Forening, der i en given Situation kan give dem det Rygstød og den Magtstilling, som er nødvendig, naar de staar i Forholdet overfor Arbejdskøberne. En anden Ting er naturligvis, at Grundlaget for denne Strejke fra Arbejdernes Side efter min Mening er overordentlig spinkelt og af den Art, at jeg som Arbejder gerne vil sige, at man burde have prøvet andre Veje, før man gik til en Strejke. Men her skal man naturligvis være Arbejder i den Forstand, som de har været det; først da har man Betingelser for at vide, hvad man skal gøre i en saadan Situation. Grundlaget var og er altsaa spinkelt, men Aarsagen var dog givet fra Lønudvalgets Side.

Med Hensyn til selve Overenskomsten skal jeg ikke gaa i Detailler. Den er et Produkt af de Forhandlinger, der er ført mellem Lønudvalget og Udvalget for Arbejderne, og da den jo er en Vedtagelse mellem de to Parter, vil jeg være meget betænkelig ved i Øjeblikket at røre ved Enkelthederne i Overenskomsten, om jeg end paa visse Omraader kunde ønske det. Jeg skal derfor anbefale den Overenskomst, der foreligger, og henstille til Byraadet ogsaa at sanktionere og vedtage den. Det er rigtigt, som Hr. Møller siger, at Overenskomsten kræver store Udgifter, ½ Million Kr. er ikke noget lille Beløb; men paa den anden Side kan man sige, at naar den halve Million fordeles mellem det store Antal Arbejdere, bliver det kun en lille Sum til hver i Forhold til de nuværende høje og stigende Priser.

Det har glædet mig, at saa godt som alle de Overenskomster, der er sluttet med de kommunale Arbejdere og Tjenestemænd i Aarhus, hidtil er sluttet efter en Forhandling, uden at man har behøvet at gaa til en Kamp. Det er af overordentlig stor Værdi baade for Kommunen og for Arbejderne. Kunde dette Forhold vedblivende opretholdes, saa at Kommunen fra sin Side og Arbejderne fra deres Side i Enighed og Fordragelighed under Forhandling kan naa til Forstaaelse med hinanden, tror jeg, at begge Parter vil være bedst tjent dermed. - Jeg vil altsaa gerne anbefale Overenskomsten og bede Byraadet slutte sig dertil.

N. Joh. Laursen: Den Sag, som vi her har til Forhandling, deler sig naturligt i to Dele, nemlig Forspillet til Overenskomsten og Overenskomsten selv. Efter det, jeg hørte fra den sidste ærede Taler, er jeg noget i Tvivl om, hvad der egentlig er hans Mening. Jeg kan altid godt lide, at en Tale klart udtrykker det, som ligger bagved, og som man mener; men det savnede jeg i dette Tilfælde. Naar jeg nemlig spørger, som Formanden for Lønudvalget gjorde, om denne Strejke er lovlig eller ikke, saa er Svaret et Ja eller et Nej. Enten finder man Strejken lovlig eller ikke. Hr. Marthin Pedersen udtalte, at Strejken var beklagelig, men om det var i den Forstand, at den ikke var lovlig, blev jeg ikke ganske klar over. Jeg hørte, at der blev brugt mange Ord til at opklare, at Lønudvalget var Aarsag til Strejken, og hvis det er rigtigt, at Lønudvalget har Skylden, maa jo deraf følge, at saa har de strejkende Ret til at strejke og er følgelig paa lovlig Grund. Men samtidig mente Hr. Marthin Pedersen, at Grundlaget var spinkelt. Aarsagen var givet, og enhver Ting har jo en Aarsag, ogsaa denne Strejke; det er bare Spørgsmaalet om, hvor man skal finde den. Det ærede Medlem betonedes altsaa gentagne Gange, at Grundlaget for Strejken var spinkelt, og saa er man igen i Tvivl om, hvorvidt denne Strejke er lovlig eller ulovlig. Om den er beklagelig eller

rosværdig, interesserer mig mindre; det er det andet, jeg ønsker klaret. Ogsaa de forskellige Smaating, der vedrører Lønudvalget og Forhandlingsudvalget, interesserer mig mindre; for enten det er rigtigt eller ikke, at der muligvis skulde have været sendt et Brev fra Lønudvalgets Formand til Forhandlingsudvalget, saa er det sikkert, at Lønudvalgets Formand havde sendt en Meddelelse til det paagældende Udvalg om, at der vilde blive afholdt et Møde den 16. August, og denne Meddelelse var dem i Hænde to Dage før Strejken. Man maatte vide, at det betød en Indrømmelse og en Vilje til Forhandling, og fra tidligere Tider vidste man ogsaa, at selv om der gik 8 eller 10 Dage frem i Tiden, vilde det ikke have nogen Indflydelse paa Forhandlingens Gang, da et muligt Løntillæg naturligvis vilde faa tilbagevirkende Kraft fra 1. August. At Hr. Marthin Pedersen er inde paa, at Grundlaget ogsaa her var spinkelt, slutter jeg af, at han sagde, at alle Forhandlinger imellem Byraadet det vil sige: Lønudvalget og Kommunens Arbejdere af forskellig Art hidtil er sluttet uden Kampmidler; det vil sige, at man har forhandlet sig til Rette igennem de vanskelige Tider. Derfor er det et udmærket Udtryk, som Hr. Marthin Pedersen fandt, at Grundlaget er i høj Grad spinkelt. Der var Tale om, at Lønudvalget kunde have vist nok saa stor Hensynsfuldhed. Jeg skal ikke blande mig deri; men den Hensynsfuldhed, der ligger bagved Skrivelsen til Lønudvalgets Formand, er heller ikke stor. Man kræver en Forhandling med 24 Timers Varsel, oven i Købet om Søndagen, hvorved man vilde bryde Helligdagsfreden, ellers Strejke, og det tilmed paa en saadan Maade, at den berører saa almindelige Ting som Gas og Elektricitet. Den hindrede vist ogsaa en Begravelse, og endelig truede man med at lukke Vandværket, og affolke Sygehusene for Funktionærer. Jeg ved ikke, hvor Hensynsfuldheden ligger i saadanne Trusler.

Det forekommer mig, at der er Grund til ved denne Lejlighed at tage Spørgsmaalet op om, hvornaar en Strejke er lovlig eller ikke. Jeg hørte Hr. Marthin Pedersen sige, at Overklassen havde givet et daarligt Eksempel, og det er vist rigtigt nok; men en Del er ogsaa bleven straffet, fordi de gjorde noget ulovligt. Men fordi en anden gør noget ulovligt, beretter det ikke mig til at gøre noget, der ogsaa er ulovligt. Her kommer vi ind paa denne Sags Kerne, det, som ganske særlig interesserer i den Forbindelse, og det er, om vi staar saadan, at en større eller mindre Kreds inden for vort Samfund, her i dette Tilfælde vort Borgersamfund, har Ret til at stille sig saadan: enten vor Vilje med 24 Timers Varsel, eller vi begynder en Strejke ! En Strejke, som udsætter store Dele af Befolkningen ikke blot for Ulemper, men for Ulykker, hvis den var ført saa langt ud, som der blev truet med. Det kan et Samfund ikke finde sig i. Her er gjort et Skridt ud i noget, som der er Grund til at advare imod, og jeg vil

gøre det med mere fredsommelige Ord end Lønudvalgets Formand, fordi disse mindre fredsommelige Ord ikke gør ret stort Indtryk paa dem, som her er Tale om. Her tales om, at man vil sætte sin Vilje igennem ved at gribe ind, hvor man kan gribe ind, og hindre Samfundets normale Funktioner, ja endog hindre syge i at blive plejet. Men gør man det, saa giver man der et Eksempel, som kan virke længere ud, end Byerne kan staa sig ved. Vi skal huske paa, at Byerne har i de forløbne Aar stillet overordentlig store Krav til andre Samfundsklasser, for at Byerne kunde opretholde Livsbetingelserne, og hvis Byerne her paa den Maade finder sig i, at mindre Dele af Bysamfundet kan sætte alt paa Spidsen og alt over Styr, kunde det hænde, at det smittede paa en saadan Maade, at Byerne kom til at savne det daglige Brød. Det er en Kendsgerning, at der er Tanker oppe i den Retning, og jeg tror ikke, at Byerne vil staa sig ved at tage en Samfundskamp op paa den Maade, hvis det skal gaa til det stramme. Det vil jeg gerne have sagt paa en saadan Maade, at det bliver forstaaet. Vi er ved det Punkt, hvor vi maa sige til hinanden, at enten skal Samfundet lade sig terrorisere af et Mindretal, snart her, snart der, eller ogsaa maa Mindretallet vide, at Samfundet kan træffe at tage de Vaaben i Brug, som det har. Det er den Side af Sagen, som har almen Betydning. Hvis en Kamp som den, der er taget op her, smitter ude i andre Byer, vil den blive fulgt med stor Opmærksomhed ude omkring, og desværre vil mange sige som Hr. Marthin Pedersen, at naar de viser et saadant Eksempel, kan vi andre have Lov til at gøre det samme.

En Mand er en Mand, et Ord et Ord, og - som et socialdemokratisk Blad skrev - en Pjalt en Pjalt! De, som har strejket her, har ikke holdt deres givne Ord, for at tale lige ud ad Landevejen. De er engagerede paa fast Løn, og har de i de ca, 14 Dages Forskel imellem det, de forlanger, og den Forhandling, der tilbydes dem, et tilstrækkeligt og lovligt Grundlag for at lade alle Kontrakter og Overenskomster gaa deres Vej og sige: Vi gør, som vi vil ! Det kan jeg ikke se, og det vil jeg sige med jævne og simple Ord, at det, tror jeg, er ulovligt. Jeg er overbevist om, at hvis denne Sag skulde underkastes en Voldgift, er der ingen Tvivl om, at denne Voldgift vilde bedømme Strejken som ulovlig og som hvilende paa et altfor spinkelt Grundlag. Det kalder jeg Kernen i Sagen.

Saa blev der sagt, at ogsaa Politiet vilde være med; men jeg ved ikke bedre, end at Politiet aflægger et Løfte, naar det bliver antaget. Om dette Løfte er et Mundvejr, som slet ikke betyder noget, kunde jeg ønske at vide, for saa er det unødvendigt, og naar det ikke kan holde i de Tider, hvor det kniber, og ikke er mere værd, end man tror, at man kan smide Tøjet og gaa sin Vej, saa giver jeg ikke meget for et saadant Troskabsløfte.

Der er ogsaa en anden Side af Sagen, og jeg beklager egentlig, at det saa hurtig kom til Overenskomst ; jeg kunde godt have ønsket at se denne Sag udvikle sig lidt længere. Man har et Sagn om Sværdet Tyrfing, som, naar det blev draget, altid skulde se Blod. En Strejke som denne er af samme Art. Men naar Lys og Gas slukkes i min Stue, saa slukkes det ogsaa hos Arbejderne selv, og Sygehusarbejderne kan ogsaa komme til at lide under en Strejke paa Sygehuse. Der er noget, der hedder gensidige Menneskerettigheder, og de er mere værd end Guld, især naar der som her ikke er Fare for at miste Guldet. Her er nogle almenmenneskelige Strenghe, som vi bør slaa noget mere paa, og som maa klinge noget længere ud og have noget mere Virkning end en ganske jævn Formaning.

Det betyder vist mindre, naar man slaar paa, at et Borgerskabs Funktionærer ogsaa skulde tænke lidt over Samfundsøkonomien. Hr. Marthin Pedersen talte om den halve Million og sagde, at den skulde fordeles til mange, saa der blev ikke ret stor en Del til hver. Men han glemte at tale om, at den halve Million har to Sider: den skal gives ud, og den skal skaffes til Veje. Med Hensyn til at skaffe den til Veje kan man jo ogsaa sige, at naar den bliver fordelt paa de mange Skuldre, bliver det en forholdsvis lille Del, som hver skal betale. Men naar der kommer ½ Million Kr. i Dag, 200000 Kr. for 14 Dage siden osv., skal det nok komme til at vise sig paa Budgettet, og det vil have sin solide Virkning, naar disse Millioner skal skaffes til Veje, med mindre man altsaa gør det, som man nu er i Begreb med, at optage et stort Laan og saa sige, at saa længe vi har disse Penge, kan det gaa. Men der kommer ogsaa en Betalingsdag, og selv om den kan være noget længere borte for et Samfund end for Enkeltmand, er det alligevel forstandigt i disse Tider at tænke en lille Smule over Betalingsdagen. Jeg føler mig overbevist om, at inden der er gaaet Aar og Dag, vil vi faa andre Forhold her i vort Land, end vi har i Øjeblikket, og vi har vist al Grund til at tænke lidt mere paa, hvordan vi skal komme igennem, naar der kommer en vanskelig Tid, end at tænke paa, hvordan vi kan faa de flest mulige Penge sat i Omløb. Derfor er det betegnende, at vi her opholder os mest ved, om et Brev blev afsendt 24 eller 48 Timer senere, men den halve Million, som til syvende og sidst er Byrden, tales der forholdsvis mindre om.

Som Stillingen er, er det en given Sag, at saa maa Samfundet, enten det er Stat eller Kommune, overfor sine Funktionærer, Bestillingsmand og Embedsmænd følge Dyrtiden saaledes, at de kan komme udover de Vanskeligheder, som Dyrtiden kan bringe. Men det er ogsaa gjort, baade fra Statens og Kommunens Side, saa at vist ingen egentlig kan sige,

at de, der er i Statens og Kommunens Tjeneste, har lidt Nød i de forløbne Aar. Der kan være Tale om, at nogle har maattet give Afkald paa Bekvemmeligheder og Behageligheder, Luksus o. s v.; men selv om saa var, er Ulykken vist ikke saa stor. Jeg har for min egen Del, skjønt jeg maaske ikke behøvede det, nægtet mig selv lignende Behageligheder og Bekvemmeligheder, fordi jeg derved vilde vise, at jeg gerne vilde være med til at bære Byrderne. De Aar, der kommer, vil sikkert stille Krav til os i den Retning, at vi skal sætte Levefoden lidt ned; det vil være det sunde og naturlige, navnlig paa et enkelt Omraade. Jeg har i den forløbne Sommer med stor Bekymring lagt Mærke til, at en Mængde unge Mennesker, som er kommen ind i Lønforhold, de aldrig havde drømt om, bruger disse Lønninger paa en saadan Maade, at det kan blive til Ulykke baade for dem selv og Samfundet. Man kan sige sig selv, at naar de engang skal have Hjem, og disse Hjem skal bæres af de samme Midler, som de nu selv bruger, er det kun et Tidsspørgsmaal, naar de ved lidt Modgang vil falde Samfundet til Byrde. Det er maaske ørkesløst at nævne det, men jeg følte Trang dertil for at lette mit Hjerte for disse Bekymringer. Maaske de unge Mennesker i Dag vil le af mig, men om 10 Aar vil muligvis mange af dem sande mine Ord med Smerte.

Brammer : Jeg mener, at det er en Pligt for hvert Parti at udtale sig om denne højst alvorlige Sag. Det er rigtigt og selvfølgelig i vor Tid, at Funktionærer har Forhandlingsret, og at man forhandler med dem om de Ting, som ligger dem paa Sinde, og om deres rimelige Krav. Men jeg mener ogsaa, at Aarhus Kommune gennem sine Repræsentanter til enhver Tid har imødekommet denne Forhandlingsret. Jeg kan ikke se, at der i denne Sag er sket noget Brud paa Forhandlingsretten ; man har ikke nægtet at forhandle; hvis man havde gjort det, havde der været et Grundlag for Nedlæggelse af Arbejdet; men noget saadant har ikke fundet Sted. Man har bestemt en Dag til Forhandling og givet Meddelelse derom, og det var ikke den Dag, man først havde regnet med, men en 14 Dages Tid senere. Dette kan ikke berettigge til den Arbejdsstandsning, som her har fundet Sted. Selv om Formanden for Lønudvalget skulde have udtalt sig paa en Maade, som man ikke syntes om, saa ved de kommunale Funktionærer godt, at der i Lønudvalget sidder Repræsentanter ogsaa for andre Partier, som de meget vel kunde have henvendt sig til og fundet Forstaaelse hos, hvis de ikke fandt en saadan hos Formanden. Og selv om de overhovedet ingen Forstaaelse fandt hos Lønudvalget, saa vidste de, at der ved Siden af Lønudvalget og over det er det samlede Byraad, som de kan henvende sig til. Det er deres absolute Pligt at forsøge disse Udveje, før de griber til et Skridt, der er saa sørgeligt og beklageligt som det,

de har grebet til her. Jeg forstaar ikke rigtig, hvorledes de ledende af disse Foreninger tør paatage sig dette Ansvar, naar man ved, at det vilde føre til Standsning af Gas-, Elektricitets- og Vandforsyning, ja endog Fjernelse af Brandmandskab og Sygehuspersonale. Vi maa gøre os klart, hvad dette i Virkeligheden betyder. Det kan ikke nytte, som Hr. Marthin Pedersen gør, at tale frem og tilbage; man maa tage nøjagtigt Standpunkt til dette Spørgsmaal. Naar man gør, de Ting, som de kommunale Funktionærer har truet med at gøre, saa er man inde i Oprør. Det er ganske givet, at hvis man forhindrer Vandtilførslen til en By som Aarhus, standser Gas- og elektrisk Strøm, saa man ikke kan koge og derved sørge for Smaabørns Ernæring, ikke lade foretage Operationer o. l. om Natten o. s. v., saa er Forholdet det samme, som hvis man stiller Kanoner op i Gaderne og skyder Folk ned. Resultatet bliver det samme Et Blad har udtalt, at den moralske Ret var paa de strejkendes Side. Men naar det drejer sig om maanedslønnede Folk med 3 Maaneders Opsigelse, er en saadan Fremgangsmaade ikke lovlig; det er Oprør. Hr. Marthin Pedersen talte om de Folk, som stærkt har udbyttet Befolkningen. Det har vi alle været ude for; men der har Regering og Rigsdag dog truffet Foranstaltninger til Bekæmpelse af dette. Man har ogsaa i Aarhus Kommune truffet Dyrtdisforanstaltninger til Hjælp for de daarligst stillede og i det hele udnyttet Dyrtdislovene fuldtud, saa at enhver, der har levet her under Krigen, har haft en tydelig Forstaaelse af, at der fra Aarhus Byraads Side er gjort alt, hvad der kunde gøres. Der er derfor ikke fra Funktionærernes Side nogen som helst Berettigelse til at træde op som her; det er det første Udslag af den Funktionærisme, som er ved at arbejde sig op, at de skal lede det hele, og at Borgerne ikke mere har noget at sige.

Jeg tror, det er nødvendigt straks at slaa fast, at det kan vi ikke anerkende Berettigelsen af; vi maa meget skarpt og eftertrykkeligt tage Stilling herimod. Angaaende Overenskomsten vil jeg ligesom Pastor Laursen sige, at jeg næsten beklager, den er bleven ført saa langt frem, som den er. Det vil maaske være vanskeligt for Byraadet nu at foretage Forandringer; men jeg for min Part skulde ikke have noget imod, at Sagen blev udsat til en senere Behandling.

Christensen: Da der er rettet temmelig stærke Anker mod Lønudvalget, vil jeg som Medlem af dette ogsaa gerne give en lille Redegørelse for Forspillet til denne ulovlige Strejke. Det er rigtigt, at vi havde lovet Forhandling omkring den 1. August, og formelt er det maaske en Fejl af Formanden, at han ikke har givet et skriftligt Svar. Men da saa Forhandlingsudvalgets Formand henvendte sig til Hr. Møller og fik en indgaaende Samtale

med ham, og, som han selv erklærede i Mødet i Dag, var blevet vel modtaget og havde faaet Lov til fuldtud at forrette sit Ærinde - var det da nødvendigt at skride til saa kraftige Midler til Opnaaelse af de Forbedringer, som det Forslag indeholder, der foreligger her i Dag? Det er min Overbevisning, at det ikke havde været nødvendigt. Vi havde i et tidligere Møde sagt, at saa snart der kom til at foreligge Forslag i Rigsdagen, skulde der komme en ny Forhandling angaaende et nyt Lønregulativ. Naar man saa samtidig havde sagt, at man ønskede at bruge Statens Lønningsforslag som Grundlag, saa synes jeg, at man maatte forudsætte, at de Mænd, som sidder i Ledelsen for Kommunens Arbejdere og Funktionærer, havde læst Bladene lige saavel som andre Mennesker og altsaa vidste, at Funktionærerne indenfor de fire Etater havde krævet en yderligere Forhøjelse paa 600 Kr., samt en lignende Skala opefter som nedefter for Dyrtidstillæg, saa at man faktisk ikke kunde vide, hvordan Resultatet vilde blive. Vi kunde naturligvis have indkaldt til Møde omkring 1. August, og den 3. og 4. August var jeg i Byen, men jeg mærkede ikke nogen Uro fra nogen Side, og ingen meddelte mig noget. Man har ellers godt før kunnet finde mig, naar man har ment, at det gik for langsomt, men jeg har altsaa ikke faaet Spor af Henvendelse. Da jeg ligesom andre Statsarbejdere har 6 Dages Ferie, tillod jeg mig at bruge de 3 Dage til at være borte fra Byen. Der blev sagt, at Udvalget kunde have holdt Møde Lørdag eller Søndag; men da var Hr. Brøndum og jeg ikke hjemme, og det var vel naturligt, at Socialdemokratiets Repræsentanter i Lønudvalget ogsaa var til Stede ved de Forhandlinger. Jeg har ellers aldrig forsømt noget Møde og vilde gerne være til Stede. Man kunde derfor godt fra Funktionærernes Side have taget saa meget Hensyn, at man havde ventet, til Repræsentanterne for vort Parti var kommet hjem, saa meget mere, som de selv krævede, at deres Repræsentant skulde hjem fra København, inden der kunde ske Forhandlinger.

Men hvad vilde der egentlig være sket, hvis Mødet var blevet udsat til den 16. August? Der kræves jo ikke i Øjeblikket nogen Pengehjælp udbetalt; der kræves, at Lønregulativet skal ændres til Oktober, og at der skal forhandles om et yderligere Dyrtidstillæg for de to Maaneder. Men da vi nu har udbetalt Dyrtidstillæg baade i Juni og Juli Maaned, saa kunde man nok have ventet, selv om det var blevet i sidste Halvdel af August. Da vi havde givet Løfte om at lægge Statens Forslag til Grund, kunde der ikke være Anledning for dem til at tro, at man i nogen som helst Grad vilde narre dem, men have forhandlet, til der var opnaaet Enighed. Men nogle enkelte er vel kommen ind paa den Tanke, at man jo havde ganske udmærkede Midler til at gennemtrumfe sine Fordringer. Vi maa sikkert være enige om, at vi

fra vor Side ikke vil give Afkald paa Retten til at lave Strejke, men det maa kun være, naar alle andre Midler glipper. Nød bryder alle Love; men dette Forhold har ikke været til Stede her. Det viste sig ogsaa ved vore Forhandlinger i Dag, at da vi tilbød det, som Staten havde foreslaaet, blev det modtaget uden Knurren. Fordi man har faaet noget udestaaende med Lønudvalgets Formand, som maaske ikke har taget tilstrækkeligt Hensyn, er det ikke Grund nok til at foretage et saa alvorligt Skridt som at nedlægge Arbejdet og skabe saa prekære Forhold indenfor Kommunen.

Jeg vil ogsaa gerne pege paa, at der ude i Byen bliver sagt, at Kommunens Arbejdere faar ikke mere end 40-46 Kr. om Ugen, og at Kommunen er saa karrig, at det er umuligt for dem at eksistere. Det forekommer mig, at man skulde være lidt mere ærlig, naar man staar overfor andre, og ikke give det Udseende af, at man har langt mindre end i Virkeligheden. Selv om Timelønnen ikke er saa stor, saa er Dyrtdstillægene 100-150 Kr. og op til 225 Kr. om Maaneden, og det bliver dog til noget. Hr. Møller oplyste før, at de lavest lønnede havde 1500 Kr., men med alle Tillæg kom de op paa ca. 3200 Kr. Men man maa ogsaa tage i Betragtning, at naar Dyrtdstillæget for Oktober Kvartal rykkes frem, betyder det faktisk en Forhøjelse paa ca. 400 Kr. for de 3 Maaneder, altsaa ialt ca. 3600 Kr. Fra Statens Side var der fra først af tænkt paa et større Tillæg til Familier med mange Børn, men det er man gaaet bort fra; det viser sig nemlig, at Samfølelsen ikke er saa stor, at de, der ingen Børn har, kan ofre noget til dem, der har mange Børn. Derimod har man taget denne Tanke op i Kommunen, saa at f. Eks. Folk med 4 Børn, vil i Aar oppebære 3700-3800 Kr. Folk med en Grundløn paa 2000 Kr., kan i Aar have 4500 Kr., og de med en Grundløn paa 2500 Kr., som har 4 Børn, kan naa op til 5200-5300 Kr. Det er saa meget, at man fra Statens Side ikke paa langt nær vil naa saa højt, og som heller ikke kan naas indenfor den private Virksomhed. Selv om man undertiden der ved Akkordarbejde kan tjene noget mere, saa maa der sikkert ogsaa ydes noget mere end det, der kræves indenfor Kommunen. Jeg tror derfor, at hvis Arbejderne ved den private Virksomhed kunde komme ind under Kommunen og faa 3700 Kr. og tillige Løn under Sygdom og Ferie, saa vilde de vist i Almindelighed gerne bytte.

Det har ogsaa forundret mig, at "Aarhus Stiftstidende" har vist sig meget stærk arbejdsvenlig, saa stærkt, at dens Folk ligefrem rendte rundt den sidste Nat, før Strejken skulde erklæres, og besøgte flere af Funktionærerne, maaske for at opfordre dem til at strejke. Jeg vil haabe, at "Stiftstidende" ogsaa i Fremtiden vil vise den samme Sympati, naar det gælder Strejker hos private Arbejdsgivere. Jeg har forøvrigt den Opfattelse, at

naar Bladet er saa misfornøjet med Lønudvalget, saa er Misfornøjelsen særlig rettet mod dettes Formand. Men denne Sag vil jeg lade dem selv afgøre.

Det ser for Resten mærkeligt ud, at de Folk indenfor Kommunen, som for faa Aar siden ikke kendte noget til Organisation, nu er saa organisationsbegeistrede, at de laver ulovlige Strejker. De har ikke Forstaaelsen af at være indenfor Arbejderorganisationer. Strejker skal ikke være ulovlige, men lovlige, og de skal ikke bruges, før alle andre Midler er forsøgt. Anarkiet breder sig mere og mere, ikke blot nedefter, men ogsaa opefter, og det er kun i enkelte Tilfælde, man faar fat paa saadanne og faar dem straffet. Men et daarligt Eksempel fra Overklassens Side giver ikke os Ret til at gøre det samme, for derved afvæbner man sig selv og har ingen Ret til at kritisere de andre, og det vil vi have; vi vil være lovlydige baade opefter og nedefter. Min faste Overbevisning er altsaa den, at uanset de formelle Uregelmæssigheder, som kan have fundet Sted, har der i Virkeligheden været et meget spinkelt Grundlag for at erklære Strejke. De Folk, som her er Tale om, ved, at der i de sidste vanskelige Aar aldrig fra Byraadets Flertal har været vist Uvilje, men at man altid har strakt sig saa langt, som det overhovedet har været muligt for Kommunen.

Søren Petersen: Den Konflikt, som har været i Byen i de sidste to Dage, har grebet ind alle Vegne og kunde have udviklet sig til noget endnu værre, hvis Arbejderne ikke havde været saa imødekommende og forstaaende. Jeg er glad ved, at Konflikten er bilagt, særlig med Henblik paa Sygehusene. Der er i Dag holdt store og lange Taler, om det var Ret eller Uret; der er saa galt sagt, at det var bedre, om man ikke havde indgaaet paa dette Forlig med Funktionærerne, men havde set, hvorledes Kampen vilde udvikle sig. Ja, fra en vis Side ønsker man tit at gaa til Yderligheder; men jeg synes, det var paa høje Tid, at denne Konflikt blev bilagt, og vi skylder Lønudvalget Tak, fordi det har faaet et Resultat, og ligeledes de Funktionærer, som har medvirket dertil. Der er spurgt: Hvor skal vi faa de Penge fra? Vi faar dem sikkert derfra, hvor vi ellers faar Penge fra, naar vi ofrer dem til gode Øjemed. Der er nok Penge at faa endnu, og Aarhus Kommune klarer sig nok, selv om der ofres ½ Mill. Kr. hertil. Saa skal man ogsaa huske paa, at disse Folk faar en større Købeevne og Skatteevne. Lønningerne i Aarhus staar maaske nok paa Højde med, hvad de byder andre Steder; men Tidens Krav er jo højere Løn, fordi Livsfornødenhederne stiger. Vi kan ikke nægte os Føde, Klæder og Husly, og Lønarbejderne har ikke andre Indtægtskilder end at kræve højere Løn. Denne Konflikt kunde dog sikkert have været afværget paa en anden Maade, end den blev. Man skal overholde en Overenskomst, men Arbejdsgiverne bør heller

ikke stille en Sag paa Spidsen, saa Arbejderne bliver nødt til at gribe til saadanne Midler. Pastor Laursen holdt en rigtig køn Tale om, at de mange unge Mennesker tjente mange Penge og brugte dem paa en daarlig Maade. Saadan har der altid været nogen; men de Folk, som har kunnet samle store Penge i de sidste Aar, har ogsaa mange Gange givet dem ud paaen megetsimpel Maade; man blot henviser til Børsen. Hr. Brammertalte om, at man maatte regne med, der var noget, der hed Byraad, der stod over Udvalget. Jeg skal ikke komme ind derpaa, for at Formanden ikke skal ringe med Klokken. Mange Veje fører til Rom, men de er ikke alle lige lette at følge. Men det forekommer mig, at Lønudvalget godt kunde have stillet et Møde i Udsigt inden den 16. August. Hvorfor skal altid Arbejderne vente? Selv om Hr. Møllers Arbejde maaske er nødvendigt i Landstinget, skal Aarhus kommunale Funktionærer ikke lide derunder, og det havde været rarere at finde en Løsning paa Sagen uden at stille den paa Spidsen. Der er mange Funktionærer indenfor Aarhus Kommune, som aldrig har tænkt paa at komme til at tilhøre en Organisation, og disse Folk har maaske været mest raske her. Men Lønudvalget skulde have tilbudt en Forhandling før, for det er Anledningen til Utilfredsheden. Man kan jo fylde i et Bæger saa længe, at det flyder over. Naar Politiet gerne vilde gaa med i en Konflikt, kan det Løfte, som det har aflagt, vist ikke betyde saa umaadelig meget.

Jeg vil gerne anbefale Lønudvalgets Forslag og understrege med at anbefale, at det nye Lønregulativ maa være færdigt til 1. Oktober.

Brøndum : Som Medlem af Lønudvalget finder jeg, skønt Sagen er temmelig uddebateret, Anledning til at klarlægge min Stilling. Der er spurgt, om Strejken er lovlig eller ikke. Den er ikke lovlig, da den er i Strid med trufne Aftaler. Om den kan undskyldes, er et helt andet Spørgsmaal. Hvis man ser paa Forholdene i andre Lande med de hyppige Revolutioner, vil man se, at hvad der er Lov i Dag, er det maaske ikke i Morgen; Loven er et skiftende Begreb. Konflikten her har muligvis en anden Grund. Der er skabt en Organisation; der er Kræfter, som skal prøves, og Styrkeprøven er jo faldet heldig ud for den paagældende Organisation. Men man kan ikke sige, at Strejken er lovlig efter de Regler, der gælder. Med Hensyn til Sagens Forløb var jeg desværre fuldstændig uvidende derom. Jeg var optaget af mit Arbejde i Fredericia og saa det først i Bladene Søndag Formiddag. Jeg troede, at Formanden for Lønudvalget havde talt med Foreningerne og faaet Sagen stillet i Bero, for den var jo trukket længere ud, end det var Forudsætningen for den trufne Aftale om et Møde omkring 1. August. Men der har altsaa været Spænding, og den har fundet sin Udløsning. Jeg beklager i høj Grad, at det er sket. Det kunde have været undgået, blot ved en

Forhandling med de hjemmевærende Medlemmer af Udvalget, saa var i hvert Fald det anførte Grundlag for Konflikten borttaget. Derfor mener jeg ogsaa, at det burde have været forsøgt at faa dette Grundlag fjernet. Men fra Arilds Tid er man vant til, at den arbejdende Stand som Helhed ikke skal bestemme, hvordan det skal være. Nu gaar det i en anden Retning, at man bliver mere lydhør overfor den arbejdende Stand, ellers kan Utilfredsheden give sig Udslag, der er følelige for Samfundet. Dermed er ikke sagt, at de, der er med til at lede Arbejdet, ikke udfører et lige saa stort og samfundsnyttigt Arbejde som selve Haandens Arbejdere, ja maaske dette Arbejde med at tilrettelægge og lede Produktionen i mange Tilfælde er endog større; men man skal have Respekt for hinanden, saa man holder trufne Aftaler, og forhaabentlig udvikler det sig til at blive mere og mere gensidigt.

Der var Tale om at lukke Vandværket og forlade Sygehusene. Men det maa ikke ske. Der handles i denne Tid ofte ud fra visse impulsive Forudsætninger; de unge Mennesker har ikke altid en Følelse af et personligt Ansvar overfor deres Medmennesker, for man kan saa let komme til at skyde sig ind under en Bestyrelse og saa gaa med til noget, som vilde være syndig Uret. Der maa være et personligt Ansvar. Men det er ganske vist de Herrer fra den anden Side, som tildels har berøvet Folket den personlige Ansvarsfølelse. Især Militarismen har sin store Skyld heri, og ogsaa Kirken har været medvirkende her, til Trods for, at det strider mod hele Kristendommens Grund. Men denne Lære maa Arbejderne ikke tage ved, saa at man i Stedet for dem, der har kommanderet Militarismen ind i os, faar en eller anden Bestyrelse, der vil gaa nd paa at øve Vold mod værgeløse Mennesker. Derfor, selv om der bliver Kamptummel, saa forlad ikke Posten overfor de værgeløse under nogen som helst Situation.

Jeg kan sympatisere med meget af det, Pastor Laursen udtalte. Men jeg vil udtale en Advarsel imod at true Bybefolkningen med Landbefolkningen. Vi skal være her alle, og Jorden er ikke Landmandens alene, men hele Samfundets. Vi har alle Ret til at leve paa Jorden. Landbefolkningen har taget Betaling for det, den har leveret til Byerne, og har faaet ganske gode Kaar. Lad os derfor hellere saa Fordragelighed end Ufordragelighed.

Jeg tror, at Sagen iøvrigt er ret uddebateret. Jeg haaber, at der kan blive Enstemmighed om det Forslag, der er kommet. Naar vi kommer op paa at give Funktionæerne det samme, som Statens Funktionærer faar, kan det ikke siges at være for meget, men det er ogsaa saadan, at vi kan være det bekendt. Men det er ikke alene det at fordele ½ Million; den skal komme ind igen, for det er ikke noget godt Princip at leve af Laan. Her er dog en

Vanskelighed, idet vi ikke selv er Herre over at tage de Indtægter, som vi kunde ønske, Kommunens Kasse skulde have. Skatteyderne kan unddrage sig Skatten ved Fraflytning, og det burde kunde forhindres. Men hele denne Lønkamp er Skruen uden Ende, indtil der sker en Forandring, indtil der kommer andre Forhold, saa at det bliver umuligt, at Folk ganske roligt kan fordyre Varene. Saa længe dette kan ske, er al Lønkamp i Grunden illusorisk, for Merudgifterne bliver øjeblikkelig lagt over paa Konsumenterne. Jeg vil derfor henstille til de Organisationer, som har vist, at de har Magt og Vilje til at føre noget igennem, at arbejde paa at faa et andet System frem her. Det foreliggende Forslag er vist saadan, at Funktionærerne kan være nogenlunde tilfredse dermed. Jeg haaber, der maa vokse en god Forstaaelse frem deraf, og at der fra de ledendes Side arbejdes hen paa at vise Medlemmerne, at det System ikke kan fortsættes, at det hele vedbliver at gaa i Vejret. Vi maa engang naa til at kunne holde vort Budget.

Marthin Pedersen: Sagen er nu debatteret en Del og er ved at blive trættende, og jeg skal derfor ikke i synderlig Udstrækning opholde mig ved de faldne Udtalelser. Pastor Laursen var noget utilfreds med mine Udtalelser om Forspillet til Overenskomsten, og han vilde navnlig gerne have et bestemt Svar paa, om denne Strejke var lovlig eller ulovlig. Det var rene og klare Linier, han savnede i mine Udtalelser. Jeg har nu været sammen med Pastor Laursen i mange Aar, men de rene og klare Linier kender jeg ikke særlig fra Pastor Laursens Virksomhed. Vil De have at vide om Strejken er lovlig eller ikke, saa kræven Voldgiftsret, og vil De have Arbejderne draget til Ansvar og idømt Straf, saa indank Sagen for Retten og faa Svaret der ! Jeg har i nogen Grad peget paa Aarsagen til Strejken, og det er for mig Hovedspørgsmaalet. Hovedsagen er, at man ikke holdt Løftet om et Forhandlingsmøde omkring den 1. August. Jeg mener iøvrigt, at dette giver Forklaring paa alt det efterfølgende; naar derfor Pastor Laursen citerer Ordet: En Mand er en Mand, et Ord et Ord, og en Pjalt en Pjalt ! saa kan jeg fuldstændig underskrive det. Men det er vor Pligt i lige saa høj Grad at holde vort Ord, som det er Arbejdernes Pligt at holde deres Ord; først da er vi berettiget til at kræve det samme af andre. - Pastor Laursen sagde ogsaa at jeg ikke havde beskæftiget mig videre med Spørgsmaalet om den halve Millions Tilvejebringelse, og han havde Bekymringer for de Folk, der skal fremskaffe Pengene. Men i saa Henseende nærer jeg absolut ingen Bekymringer. Der kan være enkelte, der rammes haardt af Skatten; men Overklassens Folk i al Almindelighed har jeg ingen Bekymringer for; de tjener desværre nok under det System, vi lever under; de burde udrede langt mere af de Tusinder, som de tjener paa Bekostning af den arbejdende Klasse. Hr. Laursens Ord om

de unge Mennesker kan maaske i enkelte Tilfælde være rigtige; men Overklassen giver heller ikke noget godt Eksempel. Man behøver blot at tænke paa Millionærsønnerne; de kunde muligvis have godt af at høre Hr. Laursens Tale. M. H. t. Hr Laursens storpolitiske Betragtninger om Strejker af den Art, vil jeg væsentlig holde mig til Hr. Brøndums Udtalelser. Jeg mener nemlig ogsaa, at en Strejke som denne, drevet ud i sine yderste Konsekvenser, kan være overordentlig skæbnesvanger for Samfundet og særlig for syge, gamle og trængende. Jeg siger derfor til Arbejderne, at netop en Strejke, ført under denne Form, maa og skal ikke anvendes, før det kapitalistiske System og de kapitalistiske Magthavere fremtvinger den. Men det skal være vel overvejet og maa kun anvendes paa Steder, hvor det er forsvarligt.

N. Joh. Laursen: Jeg skal først vende mig til Hr. Brøndum, som vilde beskyldte mig for at ville animere Landboerne til at gøre Strejke. Nej, men Eksemplet smitter ! I det Øjeblik, man gaar til saadanne Midler, som man har truet med her, kan det ikke undgaaes at vække Tanker andetsteds. Da man ved Kornloven i Fjor paalagde en meget stor Samfundsklasse betydelige Ofre, for at Samfundet kunde faa det daglige Brød, vakttes der derved Tanker, som kan spire, hvis man ser saadanne Eksempler som dette; det skal vi ikke lukke Øjnene for. Thi naar vi tager Magten til Hjælp, hvad kunde saa Samfundet gøre, hvis hele den landbrugende Del af Befolkningen sagde: Vi adlyder ikke Loven ! Vi skal derfor være uhyre forsigtige med at komme ud i noget, hvor vi sætter Magt i Stedet for Ret; det bør ikke mindst Byerne være forsigtige med. De Herrer indrømmer, at det er en ulovlig Strejke; men den kan alligevel nok gaa; saa skærer man Hakkelse med det ene Ben og hypper Kartofler med det andet, men det giver jeg ikke meget for. At der er et spinkelt Grundlag for Strejken, beviste Hr. Christensen tydeligt. Hr. Marthin Pedersen siger, at der var dette Brev angaaende de 8 Dage. Men er der nogen Mening i, at en hel Stand bryder sit Kontraktforhold for de 8 Dages Skyld? Naar vi ansætter faste Folk med Aarsløn og Pensionsret, er det ikke for at faa et Arbejde afbrudt med 24 Timers Varsel, og er der nogen som helst sund Fornuft i Spørgsmaalet, om et Møde skal afholdes 8 Dage før eller senere, og saa at en hel Stand gaar fra sine Kontrakter! Hr. Brøndum siger, at her var en Organisation, som følte, at den havde Kræfter, og de skulde bruges, nu der var en Lejlighed dertil. Det er vist meget rigtigt. - Angaaende Militarismen, da er den skabt af de store Lande i Europa; Militæret skulde saa bruges og er bleven brugt. Men ogsaa ved Revolutioner gælder Budet: Du maa ikke slaa ihjel ! Jeg vil ikke paatage mig Ansvar foralt, hvad Kirken har gjort; men Hr. Brøndum vil i min Virksomhed forgæves lede efter, at

jeg har været en krigsvenlig Mand. Det glædede mig at høre Hr. Brøndum sige, at Vandværk og Sygehuse maatte ikke lukkes. Men det truede man med, og det er egentlig der ligegyldigt, hvad Hr. Brøndum mener, for naar disse Kræfter er slaaet løs, er det ikke sikkert, at de lyder ham. Hr. Marthin Pedersen nævnede Millionærsønnerne, og her er vi ganske enige; det er Skadedyr i Samfundet, og jeg skulde ikke have det mindste imod at holde min Tale til dem, hvis det kunde hjælpe noget, men jeg tvivler derom. De unge Arbejdere gør formodentlig ogsaa, hvad de har Lyst til, uanset hvad jeg mener; men om 10 Aar vil de muligvis give mig Ret.

Brøndum: Jeg sagde ikke, at Grunden til Strejken var, at Organisationerne skulde prøve sine Kræfter. Men naar der er skabt saadanne Organisationer, og der bliver Spænding, skal man tage sig i Vare for at fremkalde Udbrudet. Der kan ogsaa i saadanne Tilfælde ske Ting, som de paagældende ved nøjere Overlæg maaske ikke var gaaet med til. Men der maa tages skyldigt Hensyn til ethvert Krav, ogsaa m. H. t. til trufne Aftaler. Grundlaget, enten det saa var spinkelt eller ikke, burde ikke have været til Stede, og det kunde let have været fjernet.

Møller: Jeg tror, jeg tjener Byraadet bedst ved at indskrænke mig til nogle faa Bemærkninger, idet de forskellige Foredrag slet ikke har drejet sig om Forslaget fra Lønudvalget. Derimod forekommer det mig, at de Herrer Marthin Pedersen og Søren Petersen har gjort sig megen Ulejlighed for at fremstille Sagen saaledes, at jeg var Aarsagen til Strejken, og hvis jeg straks havde gjort, hvad jeg burde, kunde Strejken være undgaaet. Det ser ud, som om jeg havde stillet mig uvenligt overfor Forhandlingsudvalget; men det vil jeg benægte, og det kan Formanden for Udvalget bevidne. Som Sagen laa, havde det ingen som helst reel Betydning, om Mødet blev afholdt 8 Dage før eller senere. Ja, jeg kunde maaske have henvist Sagen til de Herrer Marthin Pedersen og Søren Petersen ! Men jeg har ogsaa lært at tage Hensyn til mine Kolleger i Udvalget. Det var jo ikke Meningen, at Byraadet skulde have Møde før den 21. August, og jeg ved ikke, hvad der kunde ske ved at vente, for Beløbet kunde blive udbetalt omtrent lige saa hurtigt. Der er derfor ikke det mindste af Realiteter. Men for saa vidt man i Fremtiden mener, at en Formand i et Udvalg skal paa Kommando af en hvilken som helst Organisation møde paa et hvilket som helst Tidspunkt, saa maa man søge at faa Formænd, som har Tid dertil. Her var ikke Tale om Forhandling, kun om Trusler. Hr. Marthin Pedersen sagde, at Løntillæget skulde betales af Overklassen, og den havde han ikke noget tilovers for. Nej, det tror jeg gerne, men han har dog vist ikke noget imod at have den i Byen. Men dette Løntillæg

kommer vi til at betale alle sammen, forholdsvis som vore Evner tillader, og det er vel ogsaa i Reglen det rimeligste, at Udgifterne fordeles mellem de enkelte, eftersom de har Evner og Raad. Hr. Søren Petersen mente, at ½ Million ikke betød saa meget. Jeg ved ikke, om han er klar over, hvordan Kommunen er stillet; men ser man rigtigt paa Forholdet, er den Dag maaske ikke saa fjern, hvor det ikke er saa helt let at skaffe hele eller halve Millioner.

Jeg beklager meget, hvis Byraadet skulde være udsat for Strejker for min Skyld, og derfor bør man have en bedre Mand paa denne Post end jeg, en Mand, som ikke tager det saa nøje med, hvad det koster. Men jeg finder det ikke kollegialt af Byraadsmedlemmer at ville vælte Skylden for Strejken over paa mig.

Marthin Pedersen: Naar Hr. Møller siger, at hans Virksomhed ikke tillader ham at møde paa Kommando af denne eller hin Forening, saa er det rigtigt. Men der er heller ikke nogen, som har forlangt dette. Hr. Møller havde jo netop selv i Forvejen aftalt et Møde paa denne Tid, saa det er ikke nogen Kommando. Fabrikant Møller udtalte ogsaa, at han kunde jo have henvist Sagen til Søren Petersen og undertegnede. Men det er der jo ingen, der har forlangt; der har blot været Tale om at henvise den til andre Medlemmer af Lønudvalget, og det havde vel ikke været urimeligt Hvad det kollegiale angaar, saa er Kollegialitet godt; men man kan ikke forlange, at den skal kunne anvendes til at bortforklare Kendsgjerninger.

N. Joh. Laursen: Der blev sagt, at Sagen kunde have været henvist til andre Medlemmer af Lønudvalget. Men de Herrer Christensen og Brøndum var borte, saa Udvalget var temmelig defekt, og derfor maa de andre Medlemmer og Formanden bære en Del af Skylden, hvis der er nogen Skyld. Kernepunktet er, at det havde ikke Spor at sige, om det skete 8 Dage før eller senere. Men det er vist rigtigt, at Organisationen skulde prøve Kræfterne.

Formanden: Der er sagt, at Forhandlingerne ikke har drejet sig om det foreliggende Forslag. Det er ogsaa rigtigt; men jeg fandt det nødvendigt, at der blev talt om denne Sag, og at Medlemmerne fik Lejlighed til at udtale deres Mening om hele dette Forhold. Det har sin Betydning.

Der har været sagt, at man kunde have gaaet andre Veje, f. Eks. til Byraadets Formand. Men de enkelte Medlemmer vil vist næppe finde sig i, at Byraadets Formand kaster sig ind i Spørgsmaal, som ikke har været indanket for Byraadet. Havde denne Sag været indanket for Byraadet, havde det været min Pligt at tage fat derpaa. Men det forbavser mig, at disse Mænd er gaaet en hel anden Vej end den, de burde have gaaet, nemlig til Byraadet. Hvorfor skulde jeg saa blandes ind deri? Ikke desto mindre kom der et Udvalg til mig og

meddelte mig, at de var Repræsentanter for denne Organisation, og bad mig gribe ind. Til dem sagde jeg det samme ; men jeg føjede til, at de vilde blive indbudt til et Forhandlingsmøde en af de første Dage, idet Lønudvalgets Formand havde meddelt mig, at Udvalget vilde blive sammenkaldt, saa snart det var nogenlunde fuldtalligt. Jeg bad dem lade være med at nedlægge Arbejdet, og jeg gjorde dem begribeligt, hvilken Synd, det var, de vilde begaa. De skulde bare selv have prøvet at ligge oppe paa Sygehuset, færdige til en Operation, og saa alt var lukket for dem. Det skulde de have tænkt paa. Jeg har aldrig i mit lange Foreningsliv begaaet en Handling som denne her. Den er saa ufornuftig, at det forbavser mig, at ældre Mænd kunde gøre det. Jeg vil sige dette, fordi der ikke skal være Misforstaaelse om, hvordan min Stilling er i dette Tilfælde. Lige saa sikkert som en Strejke er et godt Vaaben for Arbejderne, saa skal man ogsaa holde givne Aftaler. Jeg har aldrig i mit Liv brudt en eneste Aftale, det er en Leveregel, som man maa følge, hvis man vil kaldes en god Samfundsborger.

Da ingen har stillet andre Forslag, kan det foreliggende Forslag betragtes som vedtaget. Lønudvalgets Forslag vedtoges.

Uddrag fra byrådsmødet den 11. september 1919 - side 6

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 161-1919)

Fra Lønudvalget forelaa følgende Indstilling om Udbetaling af ekstraordinært Løntillæg ifølge Byraadsbeslutning af 12. Augst.

"Herved tillader man sig at indstille til Byraadet, at der til Funktionærer og Arbejdere, som, paa Grund af særlige Forhold, ikke kom i Betragtning ved Udbetaling af det ekstraordinære Løntillæg, i Henhold til Byraadets Beslutning af 12. Aug. d. A., herunder de i det vedtagne Forslag af 16. Jan. d. A. om Udbetaling af midlertidigt Løntillæg Pag 3 og 5 under "C Andre ansatte" nævnte Personale, udbetales et ekstraordinært Løntillæg for Tiden indtil 1. Okt.

d. A. efter følgende Regler:

Der udbetales snarest muligt i Løbet af September Maaned ekstra en Maanedsløn, udregnet efter Vis . af den Pangeløn, incl. midlertidigt Løntillæg og Dyrtidstillæg, den paagældende har oppebaaret i Tiden fra 1. Aug. 1918 til 31. Juli 1919. Personer, der er

ansatte i Løbet af Aaret, udbetales kun Vis af den virkelig oppebaarne Løn, f. Eks. vil en Funktionær, der er ansat 1. Maj og fra nævnte Dato til 31. Juli har oppebaaret ialt 600 Kr. kunne udbetales 50 Kr.

Personer, som er fratraadt deres Stilling 1. Septbr., udbetales kun Halvdelen af det ekstraordinære Løntillæg. Personer, som er ansatte 1. Aug. eller senere, kunne ikke komme i Betragtning.

De kommunale Funktionærers Forhandlingsudvalg, som i Henhold til Indstillingen af 12. Aug. d. A. var givet Tilsagn om Forhandling angaaende Portørernes ved Kommunehospital og Kirkegaardsopsynets Lønforhold har tiltraadt denne Ordning.

Til Arrestforvareren og det øvrige Personale ved Thing- og Arresthuset er Udbetalingen af Løntillæget under Forbehold af Amtets Approbation."

Møller forelagde og anbefalede Indstillingen.

Indstillingen vedtoges.

Uddrag fra byrådsmødet den 27. november 1919 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 161-1919)

Amtsraadets Tiltrædelse af Beslutning om ekstraordinært Løntillæg til Ting- og Arresthusets Funktionærer.

Toges til Efterretning.

